

Dubravka Dujmović

NEKADAŠNJI VLASNICI KNJIGA XVI. STOLJEĆA IZ FONDA SPLITSKE SVEUČILIŠNE KNJIŽNICE

UDK: 094(497.5 Split)''15'':929

Stručni rad

Primljeno: 26. III. 1997.

Dubravka Dujmović

Sveučilišna knjižnica u Splitu

21000 Split, HR

Zagrebačka 3

Na temelju vlastoručnih potpisa, žigova, ex-librisa i ostalih podataka identificiraju se bivši vlasnici knjiga iz XVI. stoljeća koje se čuvaju u Sveučilišnoj knjižnici u Splitu, te se tamo gdje je to moguće ukazuje na putove kojima su knjige prelazile od jednoga do drugog vlasnika. Također se želi utvrditi jesu li te potpisane ili na drugi način atribuirane knjige jednom bile dio razgranatih i bogatih privatnih knjižnica uglednih dalmatinskih obitelji.

Kada se na posljednjoj manifestaciji *Knjige Mediterana* predstavila izložbom KNJIGE TISKANE U XVI. STOLJEĆU i istoimenim katalogom knjižnoga fonda iz svoje ustanove, Sveučilišna knjižnica u Splitu pridružila se onim hrvatskim i svjetskim knjižnicama koje su objedinile podatke o knjigama iz toga vremena i tako pridonijele stvaranju svjetske bibliografije izdanja iz XVI. stoljeća. U svijetu je taj projekt započet 60-ih godina, u Hrvatskoj 25 godina kasnije, na poticaj Komisije za povijest knjige i knjižnica, Hrvatskoga bibliotekarskog društva i Nacionalne i sveučilišne biblioteke.

Naš splitski katalog odlikuje ponajprije obiman posao koji je ostvario njegov autor, mr. Branko Jozić. On je bibliografski popisao 181 publikaciju, zajedno s privezima, premda je zbog velikih oštećenja pojedinih knjiga često bio suočen s poteškoćama iščitavanja podataka, uključujući i potpise bivših vlasnika.

Rijetke su knjige koje su do nas došle neoštećene ili bez zabilježaka i crteža na marginama s komentarima i imenima. Analizom nabrojenih oznaka, navlastito potpisa bivših vlasnika ovih knjiga, pokušalo se rekonstruirati, gdje je to bilo moguće, put knjige od jednoga do drugoga vlasnika, bio on pojedinac ili ustanova.

Uz vlastoručne potpise zamijetili smo i druge načine obilježavanja vlasništva, ex-librisima i žigovima. Na pojedinim publikacijama pratili smo promjene vlasnika, često i višestruke, katkad s nemilosrdnim precrtavanjem prethodnih imena, a nalazili smo i posvete, zapise o darivanju, razne tvrdnje o posjedovanju knjiga i slično.

Podatke o porijeklu knjiga iz XVI. stoljeća u današnjoj Sveučilišnoj knjižnici pratili smo i na druge načine, pregledavanjem knjiga inventara, kataloga, računa knjižara i antikvarijata, ali i uspoređivanjem s popisanim fondovima drugih knjižnica.

U ovom tekstu podaci o nekadašnjim, bivšim vlasnicima knjiga bit će navedeni kako slijedi u već spomenutom katalogu, sa signaturama i rednim kataložnim brojem, uz odstupanja kada vlasnici budu dovođeni u međusobnu vezu, a ne po nekim drugim, premda jednako zanimljivim kriterijima podrijetla, zanimanja ili ugleda i značenja koje spominjane osobe imaju u našoj kulturnoj prošlosti.

Prije nego je 1944. dospjela u Sveučilišnu knjižnicu, knjiga *Della invention dialettica* R. A. Frisija, objavljena u Veneciji 1567. (k. br. 1, sign. R-527) čuvala se u Gabinetto di lettura. Iako postoji mogućnost da je promijenila još kojega vlasnika prije nego je dospjela u splitsku talijansku čitaonicu, ostalo je zapisano ime samo jednoga od njih. Potpisani je ANTONIUS MLADINEUS.

Stara i ugledna bračka obitelj Mladineo (Mladinić) spominje se u pučičkim i postirskim župnim knjigama u XVI. stoljeću.¹⁾ Jedan od članova, Antonio, zabilježen je kao "ambasciatore", zastupnik bračkoga plemstva pred mletačkim Senatom 1629. godine u sporu s pučanima oko opskrbljivanja galija. Moguće je da je upravo ovaj Mladinić, kojeg spominje i Jerolim Kavanjin, bio jednom vlasnik spomenute knjige.

Još jedan Mladinić zapisan je na knjizi tiskanoj u XVI. stoljeću. Na naslovnoj stranici djela F. M. Grapaldusa *De partibus Aedium*, objavljenog u Parmi 1516. (k. br. 79, sign. R-530) stoji zapis DIE PRIMA IANUARIJ 1695 EX MUNERE ILL(USTRISSI)MI D(OMINIS) TRIPHONIS MLADINEI. Vjerujemo da ovdje nije riječ o daru povjesničara Trifuna Mladinića (1680.-1708.), poznatome po započetom, ali nedovršenom djelu *Storia dell' isola della Brazza*, nego o Trifunu Mladiniću, također zastupniku bračkoga plemstva u Veneciji oko 1657. godine zbog istoga sukoba s pučanima.²⁾

Knjiga na kojoj su na petnaestak mjesta ispisani inicijali M A D D i koja je četiri puta potpisana imenom i prezimenom MARCO ANTONIO DE DOMINIS je *Biblia vtrivsqve testamenti*, objavljena u Veneciji, kod Montisferratija, 1544. godine (k. br. 26, sign. R-529). Dominis (1560.-1624.) pažljivo je čitao svoj primjerak Biblije, bilježeci primjedbe, podcrtavajući, naglašavajući pojedine

odlomke, često i, u to vrijeme uobičajenim, crtanjem ruke s ispruženim kažiprstom.³⁾

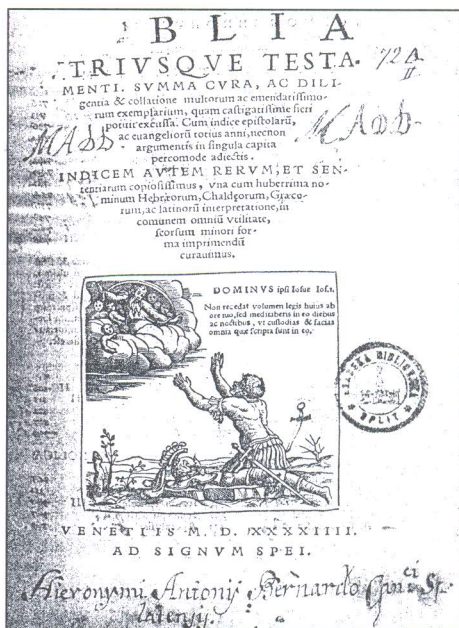
O ovome svestrano obrazovanom isusovcu, splitskom nadbiskupu, znanstveniku, diplomatu i apostatu napisani su brojni tekstovi. Posebno se ističe da je o njemu pisao i Daniele Farlati, s tim "... što su Farlatove boje o Dominisu u obće jednom zagašene, a često i umjetno izopačene ... Nješto je ipak i sam u njem pohvale vriedna pripoznati morao. Magnus quidem homo", kako je ocijenio drugi ugledni pisac opširne nadbiskupove biografije, Šime Ljubić.⁴⁾

U ovome radu više pozornosti posvetit će se knjigama kojima se nadbiskup nekoć služio u svome radu, o čemu je opširno i u nekoliko navrata pisao Hrvoje Morović.

Dominis je imao za ono vrijeme obimnu i vrijednu knjižnicu na što ukazuje i popis samo jednoga njezina dijela, sa 181 naslovom, koji je načinila venecijanska Inkvizicija prilikom zapljene knjiga, koje će kasnije, godine 1624., biti uništene.⁵⁾

Kako je ova Biblija izbjegla sudbini ostatka knjižnice, pitanje je koje se postavlja u svjetlu već spomenute važnosti koju je ona imala za splitskog nadbiskupa. Možda ju je sam Dominis darovao, moguće ostavio s dijelom biblioteke, ili zaboravio ponijeti sa sobom napuštajući grad 1615.

Tako je zaboravljena i pošteđena knjiga dobila još jednoga, novoga vlasnika, ovaj put u potpisu HIERONYMI ANTONIJ BERNARDO CAN(ONI)CI SPALATENSIS. Jerolim Bernardi/Bernardo (oko 1688.-1773.) rođen je 24 godine poslije Dominisove smrti. Do knjige je mogao doći i slučajno, u katedrali, budući da je dio svojega života u njoj proveo kao orguljaš i zborovođa, ali i tijekom istraživanja starina ili prikupljanja podataka o znamenitim Splićanima za Riceputija i pogotovo za Farlatija. Objedinio je svoje podatke o uglednim sugrađanima pa su objavljeni kao *Additio Hieronymi Bernardi canonici ecclesiae* ... djelu autora prve splitske biografije, Marka Dumanića *Synopsis virorum illustrium Spalatensium* koje je skupno objavio Ciccarelli u svom poznatom djelu *Opuscoli riguardanti la storia degli uomini illustri di Spalato e di parecchi altri Dalmati* ...⁶⁾

Smatralo se da je Montisferratijeva Biblija jedina knjiga preostala iz Dominisove knjižnice sačuvana u Splitu.⁷⁾ Ipak, nakon izrade popisa izdanja iz XVI. stoljeća u fondu Sveučilišne knjižnice pridružujemo još jedno izdanje, Marulićevu *De bene beateque viuendi institutione ...*, tiskanu 1584. u Antwerpenu kod Steelsija (k. br. 118, sign. R-331).

Na naslovnoj stranici ove knjige čitamo dvije oznake vlasništva. Prva je žig križa sa slovima MA / DD / AS u tri okomita niza.⁸⁾ Očitavamo je kao Marco Antonio De Dominis Archiepiscopi Spalatensis, a knjigu kao njegovo neosporno nekadašnje vlasništvo i dio njegove nekoć bogate knjižnice. Na taj način pridonosimo dosadašnjem trudu oko pronalaženja bilo kakvog artefakta koji bi ukazivao na De Dominisovu uništenu knjižnicu i pridružio ga do sada jedino poznatoj Bibliji,⁹⁾ a važnost ovoj novoj atribuciji dodatno daje i podatak da je ta knjiga poznato djelo Marka Marulića. Od sada u Splitu bilježimo dvije knjige koje su nekoć bile sastavnim dijelom biblioteke Marka Antuna De Dominisa.

Drugi zapis o vlasniku ovoga, u Europi najobjavljanijega, Marulićeva djela ispisan je pri samom vrhu naslovne stranice kao EX LIBRIS IOANNIS BAPT(ISTA) DIPHNICI ACHID(IACON).

Podrijetlom iz ugledne i brojne obitelji, Ivan Krstitelj Difnico (oko 1565.-1637.), kanonik i arhiđakom šibenski i pisac latinskih pjesama,¹⁰⁾ sakupio je za svojega života po svoj prilici vrijednu knjižnicu. Na to ukazuje petnaestak naslova knjiga s njegovim potpisom koje se čuvaju u zadarskoj Znanstvenoj knjižnici.¹¹⁾ Sve su tiskane u XVI. stoljeću, različitog su sadržaja, iz geometrije, fizike, astronomije, crkvene povijesti i filozofije.

Za našu kulturnu povijest važan je i detalj iz Difnicove oporuke. Svome sestriću Petru naložio je, oporučno, da dade tiskati djela Marka Marulića koja je na hrvatski preveo Ivanov otac i Petrov djed Franjo Difnico.¹²⁾ Danas, na žalost, ne znamo o kojem je Marulićevom djelu (ili djelima) riječ, jer se prijevod izgubio.

Ivan Krstitelj Difnico bio je Dominisov suvremenik, jednako tako i po godinama mu dalji Franjo Difnico. Je li jednome od njih dvojice Dominis iz Venecije poslao godine 1607. Marulićevo djelo, tiskano u Antwerpenu, budući da o takvom daru svjedoči natpis na poledini same knjige: "... 1607 a di 19 gennajo il presente libro mi fu mandato in dono del ill.mo et R.mo Mons. Marcantonio De Dominis Archiepiscopo di Spalato de Venetia", teško je utvrditi. Ovdje, naime, treba naglasiti da je unutar citiranoga teksta naknadno intervenirano, jer je do nečitljivosti precrtano prethodno ime i drugim rukopisom, iznad precrtanoga, ispisano ime nadbiskupa Dominisa. Naknadno upisan novi podatak o Dominisu kao darovatelju knjige otvara nekoliko pitanja:

1. Tko je i zašto u izvornom tekstu o daru upisao Dominisovo ime?
2. Je li Dominis u siječnju 1607. iz Venecije mogao poslati knjigu?

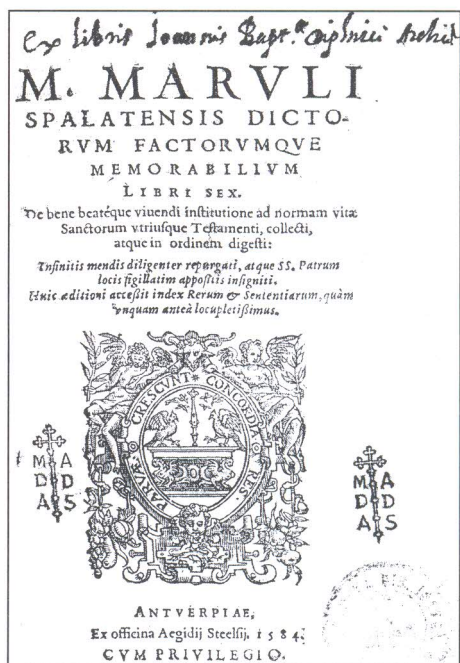

Ispravak u tekstu posve sigurno nije Dominisov jer bi time već darovano on opet darovao. Ukazuje na to uspoređivanje dvaju potpisa i način pisanja nadbiskupova imena i prezimena. Autor ispravka morao je znati, bilo neposredno, kao svjedok, bilo posredno, zaključivanjem o vlasničkom žigu ili pak imajući u vidu popis Inkvizicije, da je vlasnik Marulićeva djela jednom bio Dominis.

Za najveći dio godine 1607. postoje podaci o Dominisovu boravištu. Od ožujka do prosinca, kada je gradom i okolicom vladala epidemija kuge, kroničar je zabilježio da je Dominis, za razliku od dijela gradskih uglednika, ostao sa svojom pastvom, ne bježeći.¹³⁾ Nije mi poznat podatak o Dominisovu boravku u Veneciji u prvom dijelu 1607. godine, ali se zna da se u ovom gradu nalazio u rujnu 1606. godine. Tako to pitanje ostaje otvorenim do daljnjega. Pitanje dodatno artikulira i već spomenuti popis Inkvizicije koja u precizno sastavljenom popisu spominje i zaplijenjenu *M. Maruli spatatensis dictorum factorumque memorabilium libri sex* ..., ali bez mjesta i godine izdanja.¹⁴⁾ Ovaj podatak upućuje ili na postojanje dvaju primjerala Marulićeva djela u Dominisovoj knjižnici ili, što je teže povjerovati, na mogućnost da je dio popisanih knjiga bio pošteđen spaljivanja i vraćen u Split. Marko Antonio de Dominis mogao je osobno ili posredno, nalogom venecijanskom vlasniku knjige, darovati Marulićevu prevoditelju i izdavaču šibenskog statuta Franji Difnicu¹⁵⁾ djelo koje je najpoznatije po nazivu prvoga koelnskog izdanja iz 1530. godine *De institutione bene beateque vivendi*, objavljeno 1584. kod Steelsija u Antwerpenu.¹⁶⁾

Je li to trebao biti sljedeći ili upravo onaj izgubljeni Difnicov prijevod Marulića na hrvatski, ne možemo, na žalost, utvrditi.

Jednako tako, ne možemo odgovoriti ni na pitanje je li istovjetno izdanje (ili neko drugo od još 12 latinskih izdanja *Institucija*, objavljenih od 1506. do 1624. godine, kada, budući uhićen, više nije mogao kupovati knjige) Dominis prethodno nabavio sebi pa se ono na taj način našlo na popisu zaplijenjenih mu knjiga. Međutim, ono što sa sigurnošću možemo tvrditi, jest da su i Difnico i Dominis bili

zainteresirani za djelo oca hrvatske književnosti, posebno podsjeti li se na podatak da je upravo *Institucija* iz 1584., objavljena kod Steelsija u Antwerpenu, došla na svemoćni Index librorum prohibitorum et expurgatorum (Madrid, 1612).¹⁷⁾

Uz Marka Antuna De Dominisa i ime Ivana Krstitelja Difnica ponavlja se na knjigama Sveučilišne knjižnice, jer ga bilježimo i kao vlasnika knjige *Della vicissitudine o' mvtabile varietâ delle cose nell' vniverso ...* od L. R. Francesca, objavljene u Veneciji kod Alda Manuzija, 1529. godine (k. br. 155, sign. R-518). Difnico knjigu nije potpisao, označio ju je s dva vrlo osobna žiga s inicijalima. Prvi žig dao je izraditi s likom sv. Ivana Krstitelja, koji je ikonografski predstavljen kao isposnik ogrnut životinjskim krznom, stegnutim u pasu, s glavom na pladnju, u jednoj, i s križem oko kojega je omotana vrpca, u drugoj ruci. Drugi žig izrađen je s drugim atributima sv. Ivana Krstitelja: to je Agnus Dei, s križem oko kojega je omotana vrpca s natpisom Ecce (Agnus Dei). Likovi obaju žigova stoje na pravokutnom postolju unutar kojega su ispisanu inicijali I B D A, te ih očitavamo kao Ioannis Baptista Difnico Archidiacon. Vjerujemo da je Ivan Krstitelj Difnico dao izraditi žigove po uzoru na Marka Antuna De Dominisa i njegov žig s inicijalima, koji je mogao vidjeti na već spomenutoj Marulićevoj *Instituciji* kada ju je obitelj dobila u vlasništvo.

Još se dva člana razgranate obitelji Difnico javljaju kao vlasnici knjiga iz XVI. stoljeća.

Prvi je označio svojom knjigu D. Proclusa *Sphera*, objavljenu u Veneciji, kod Scotusa, 1518. godine (k. br. 152, sign. R-763) potpisom FRANCISCI DIFNICI SIBENSIS. Franjo Difnico (1607.-1672.) najslavniji je član ugledne obitelji. Ovaj doktor crkvenoga i građanskoga prava, povjesničar i arheolog koji je humanističku naobrazbu stekao u Padovi, zadužio je hrvatsku historiografiju napisavši nekoliko djela. Uz najpoznatije, *Historia della guerra di Dalmazia fra i Veneziani e Turchi dell' anno 1645 sino alla pace e separazione de' confini*, više znano po nazivu *Povijest kandijskog rata u Dalmaciji*, tu su još *Trattato dei confini col Turco in Dalmazia* i *Memoria sulla Dalmazia*. U Znanstvenoj knjižnici u Zadru čuva se originalni Franjin rukopis *Povijesti kandijskog rata* sa svim vlastoručnim redaktorskim intervencijama Danijela Difnica i rođaka im Ivana Lučića. Radi očuvanja izvornog teksta u rukopisu, s vremenom su bili nastali brojni prijepisi; jedan, iz XIX. stoljeća, čuva se danas u Sveučilišnoj knjižnici (sign: M-4). Ne sumnjamo da je Franjo Difnico imao bogatu osobnu knjižnicu. Njezin manji dio sačuvao se u zadarskoj Znanstvenoj knjižnici.¹⁸⁾

Drugi od Difnicovih ističe vlasništvo nad knjigom sljedećom izjavom: QUESTO LIBRO E DI ME DOMENICO DIFNICO. Tako on potpisuje *Proteo militare* Bartolomea Romana, tiskanu u Napulju 1595. godine (k. br. 156, sign. R-528).

Dominik Difnico (1620.-1674.) bio je slikar.

D. Kečkemet ističe njegov rad u crkvi Sv. Duha na Visu, a D. K. Stošić atribuirao mu rad u Ninu, oba nastala 1663. godine.¹⁹⁾ Dominik Difnico potpisao se na poledini naslovne stranice knjige B. Romana.

Na naslovnici iste knjige, pak, moguće je prepoznati pažljivo precrtani natpis prethodnog vlasnika, u potpisu za nj uobičajene formulacije EX LIBRIS IOAN(IS) BAPT(ISTA) DIPHNICI ARCHID(IACON).

Tako bilježimo još jednu knjigu koja je bila vlasništvo šibenskog arhidakona, a zatim je neko vrijeme ostala u obitelji, kod nasljednika.

Još su dva podatka o bivšim vlasnicima ove zanimljive publikacije o ratovanju, koja je bogato ilustrirana preciznim i složenim crtežima različitih vojnih vještina. To su imena Ivana Rendića Miočevića i obitelji Galbiani te Miljenka Vidovića. Na pitanje kako je knjiga postala sastavnim dijelom BIBLIOTECA DEI CONTI GALBIANI E RENDICH MIOCEVICH, teško je odgovoriti. Osim ovog natpisa na poledini knjige, još jednom se i na naslovnoj stranici ponavlja zapis vlasnika RENDIĆ MIOČEVIĆ IVAN.

Stara i ugledna splitska obitelj počela je upotrebljavati dvojno prezime nekon ženidbe Nike Rendića za plemenitu Miočević. Obitelj je dala brojne ugledne pojedinice; među istaknutijima bio je Dujam Rendić Miočević, pripadnik Narodne stranke, zastupnik u Dalmatinskom saboru i Carevinskom vijeću u Beču, koji se posebno istaknuo kao prvi načelnik hrvatske splitske općine 1882. Jedan je od osnivača Slavjanske narodne čitaonice 1862., iz koje se 1903. posredno iznjedrila Gradska biblioteka, današnja Sveučilišna knjižnica.

Dujmov otac dr. Ivan Rendić Miočević također je imao udjela u političkom životu grada, neko vrijeme, godine 1848., i kao načelnik splitske općine.²⁰⁾

Je li do Difnicove knjige došao slučajno ili je put između Šibenika i Splita svladan i obiteljskim vezama nakon Dujmove ženidbe s Elizabetom Draganić-Vrančić, iz stare šibenske obitelji Vrančića, može se razmatrati imajući na umu davne intelektualne i prijateljske odnose Difnica, rođaka im Ivana Lučića i Karla Vrančića.

Knjiga *Proteo militare* B. Romana prispjela je u današnju Sveučilišnu knjižnicu godine 1949. Darovao ju je MILJENKO VIDOVIĆ (1884.-1962.), ugledni pedagog, profesor u Klasičnoj gimnaziji i pisac.²¹⁾

Uz Duju Rendića Miočevića i Ivan Mangjer bio je istaknuti narodnjak, vijećnik općinskoga vijeća te jedan od prvih načelnika hrvatske općine. Među prvima se učlanio u Slavjansku narodnu čitaonicu, istu onu u kojoj je 1903. njegov sin Dušan utemeljio Gradsku biblioteku.²³⁾ Potaknut narodnjačkim idejama, ali najvjerojatnije i gorljivim entuzijazmom Dušana Mangjera, početkom 1905. novo-utemeljnoj je knjižnici Ivan Mangjer darovao nekoliko knjiga, među njima i neke iz XVI. stoljeća.

Prva je knjiga djelo F. Petrarke, tiskana u Lionu 1547. godine (k. br. 136, sign. R-580). Po svoj prilici Mangjer ju je rado posjedovao, potpisavši je kao EX LIBRIS DR. IVAN MANGJER, SPLJET 4/3 905. Slično je potpisao i zbirku Pindarovih pjesama, objavljenu kod glasovitog Fuggera, vjerojatno u Augsburgu godine 1566. (k. br. 141, sign. R-576). Knjigu je darovao biblioteci u ožujku 1905., dakle iste godine kada ju je i potpisao. Nepotpisana, ali kao Mangjerov dar biblioteci 1905., bilježi se knjiga *I commentari di Caio Givlio Cesare*, objavljena u Veneciji 1573. (k. br. 17, sign. R-575).

Još jedan prethodni vlasnik potpisao je ovu knjigu. Na poledini naslovne stranice, bez ikakvih drugih podataka, stoji samo prezime BAJAMONTI.

Na knjizi *Canones et decreta sacrosanti oecumenici ...*, tiskanoj u Veneciji, kod de Farrisa 1564. godine (k. br. 30, sign. R-599), stoji podatak da je EX LIBRIS BLASSII GHETALDIJ. Blaž, Vlaho Getaldić (1788.-?) bio je među onim Dubrovčanima koji je Gundulićeva *Osmana*, u prijevodu, želio predstaviti široj javnosti. *Osman* je jedino od rijetkih djela starije hrvatske književnosti koje je prevedeno na nekoliko stranih jezika, najprije na talijanski. Poznati su prijevodi epa na poljski, češki, njemački i francuski jezik. Getaldić je *Osmana* preveo na latinski jezik, u heksametrima. Prijevod je publiciran u Veneciji, 1865. godine.²⁴⁾

Još je jedan profesor Klasične gimnazije zabilježen kao darovatelj knjiga današnjoj Sveučilišnoj knjižnici. Riječ je o knjizi Plutarhovih djela, tiskanoj u Veneciji, kod Hieronymusa Scotusa 1572. godine (k. br. 146, sign. R-753). Darovao ju je UMBERTO GIROMETTA (1883.-1939.) ugledni splitski prirodoslovac, osnivač Prirodoslovnog muzeja, speleolog i planinar, pisac nekoliko knjiga.²⁵⁾

Popis knjiga iz XVI. stoljeća otkrio nam je i dvije knjige preostale iz nekoć bogate privatne biblioteke, jedne od najvećih u Dalmaciji, one obitelji Michieli Vitturi, koja je, na žalost, potpuno uništena 1944. godine. Premda je upravo te godine današnja Sveučilišna knjižnica dobila svoje po svoj prilici najvrjednije akvizicije, do dvorca s knjižnicom u Kaštel Lukšiću nije se zbog ratnih operacija moglo doći, pa tako ni fond nije bio spašen.

O knjižnici obitelji Michieli Vitturi dosta je pisano; o njoj je, među ostalima, pisao i Julije Bajamonti, ali je na žalost propuštena prilika da se fond i popiše ili bar opširnije opiše. Tako je sadržaj te nekoć ugledne biblioteke ostao nepoznat današnjoj javnosti. Knjižnica je posjedovala brojne publikacije, na što ukazuje podatak da su je školska djeca tjednima uništavala, kidajući i bacajući u more knjige i arhivalije.²⁶⁾ Da je imala vrijedne knjige, ilustriraju i dvije preostale, obje iz XVI. stoljeća, koje se danas nalaze u fondu Sveučilišne knjižnice, obje objavljene kod najuglednijih izdavača svoga vremena, jedna kod glasovitog Alda Manuzija, u Veneciji, druga kod najslavnijeg tiskara druge polovice XVI. stoljeća, ekskluzivnoga Christoph Plantina u Antwerpenu.

Knjiga *Noctium Atticarum libri undevignit* G. Aulusa, tiskana oko godine 1515. (k. br. 13, sign. R-545), jednom je bila dio kaštelanske knjižnice obitelji Michieli, čita se to u knjizi inventara Sveučilišne knjižnice. Ista opaska stoji i uz bogato i brojnim ilustracijama opremljenu knjigu savršenih otisaka (po kojima je Plantin bio posebno cijenjen), u kojoj su scene prizora *Historia de gentibus septentrionalibus* O. Magnusa iz 1558. godine (k. br. 129, sign. R-551). Potvrđuje je i na knjizi otisnuti suhi polukružni žig s tekstom *Fratelli Michieli de Vitturi, Castel Vitturi*.

Postoje indicije da bi se kod pojedinaca nakon konačnog evidentiranja fondova naše knjižnice i drugih, uz spomenute dvije moglo naći još knjiga iz ove poznate biblioteke, koju se nekoć stavljalo uz bok biblioteke Garagnin Fanfogna.

Sveučilišna knjižnica otkupila je 1980. lijepo očuvani primjerak *Biblia sacra*, tiskane u Lionu 1568. (k. br. 25, sign. R-1271). S istaknutim crtežom nakladnikova znaka na naslovnoj stranici, ilustrirana scenama iz Staroga i Novoga zavjeta i brojnim ukrasnim inicijalima, opremljena zamljovidima, sačuvanih izvornih korica od drveta obloženog finom, ornamentima ukrašenom kožom i pojačana metalnim kopčama, predstavlja u kasnoj renesansi XVI. stoljeća uobičajeno oblikovani tip knjige manjeg formata.

Na naslovnoj stranici Biblije ispisano je da je bila AD USUM MATTHEI BACCOTICH MISSIONARIJ APOSTOLICIS ET PAROCHI CASTRI ABBADESIS DIAECESIS SPALANTENSIS. Uloga Mate Bakotića (oko 1676.-1754.) u povijesti nastajanja splitskih knjižnica nije nevažna. Vezuje se uz formiranje prve javne knjižnice u gradu i Bakotićeve pomoći Ivanu Paštriću i nadbiskupu Stjepanu Cosmiju pri njezinu utemeljenju. Više godina mladi je Bakotić bio posrednikom između dvojice velikih entuzijasta, pomažući pri dopremanju Paštrićevih knjiga iz Rima u novoutemeljeno Cosmijevo sjemenište, ali i pri ostalim crkvenim poslovima, posebno nakon imenovanja za misionara 1699. i apostolskog misionara 1704. Zbog tako predane angažiranosti u pismu Paštriću godine 1705. nadbiskup hvali Bakotićevu plemenitost i dobro srce. Čini se da je postupak dopremanja Paštrićeve knjižnice u grad Split bio dobro i pažljivo organiziran. Ukazuje na to i podatak o formiranju bibliotečne komisije 1703. godine, čiji je zadatak bio nadzor nad knjižnicom, a činila su je četiri člana: ugledni Splićani Ivan Petar Marchi, Jerolim Kavanjin te kanonici Ivan Manola i Jerolim Dumanić,²⁷⁾ svi odlični poznavatelji knjiga i vlasnici vrijednih kućnih biblioteka.

Nakon otvorenja biblioteke 1706. godine i smrti Cosmijeve 1708., ime Mate Bakotića spominje se rjeđe. Uglavnom boravi u rodnoj Kaštel Gomilici, gdje kao župnik djeluje do kraja života.

Bakotićeva stara i ugledna obitelj dala je nekoliko znamenitih ljudi, među kojima i nekoliko kanonika. Posebno mjesto među njima pripada kiparu Fulgenciju Bakotiću.

Tiskana u Lionu, kod Ausultija, 60-ih godina XVI. stoljeća, u knjižnici se čuva i knjiga iz građanskog prava *Digestvm novvm pandectarvm ivris civilis ...* u nekoliko svezaka (k. br. 63, sign. R-8211 i k. br. 64, sign. R-8212). Knjiga je obimna, folio formata, a posebnu vrijednost daje joj uvez od ispisanih listova pergamene. Koliko je poznato, o tim rukopisima do sada nije pisano niti su posebno izučavani. Na knjizi je potpis: JOANNES PETRUS MARCHIUS 1680. Knjiga je, po svoj prilici, bila dijelom nekoć velike i vrijedne obiteljske knjižnice.

O knjižnici splitskoga plemića, uglednog intelektualca i književnika Ivana Petra Marchija (1633.-1733.) opširno su pisali H. Morović i D. Božić-Bužančić, a o nekoć bogatoj zbirci rukopisa F. Rački. Sadržaj bivše knjižnice donekle je poznat, budući da su knjige popisane u dva navrata. Prvi popis načinio je sam Marchi godine 1694. *Nota de libri riposti nelle casse dell Illm'o Sign' Conte Gio'. Pietro De Marchi Gentilhuomo di Spalato Me'poli di Dalmazia* mala je bilježnica u kojoj je, doduše s nepotpunim podacima, popisano oko 600 svezaka (sign. M-194). Naša knjiga iz Liona ne nalazi se na žalost na tom popisu. Drugi popis urađen je nakon Marchijev smrti 1734. godine, prilikom uvida u cjelokupni kućni inventar, kada je popisano više od 900 svezaka.²⁸⁾

Knjižnicu je naslijedila Marchijeva nećakinja Vicenca, kasnije udata za Ivana Martinisa iz Bola na Braču. Sve do druge polovice XIX. stoljeća knjige su bile u posjedu obitelji Marchi Martinis, da bi 1857. došle pod zaštitu novoosnovane Dobrotvorne zaklade Martinis Marchi koja je kasnije promijenila naziv u Javnu dobrotvornost.²⁹⁾ U Sveučilišnoj knjižnici sačuvan je dopis od 27. siječnja 1920., koji je Javna dobrotvornost uputila Upravi tadašnje Gradske biblioteke, priopćujući da joj je povjerenstvo zaklade na sjednici od 22. siječnja t.g. darovalo "*odabranih od prilike 60 knjiga od negdašnje biblioteke obitelji Martinis-Marchi*" u potpisu predsjednika biskupa Jurja Carića i tajnika Brajevića. Ostatke knjižnice Martinis-Marchi moguće je danas naći u nekoliko ustanova u gradu. Uz Sveučilišnu knjižnicu pojedine knjige čuvaju se i u Arheološkome muzeju, a dio arhivalija u Povijesnom arhivu.

Na lijepo opremljenoj knjižici pjesama F. Q. Horacija, objavljenoj u Rotterdamu 1577. godine (k.br. 87, sign. R-600) otisnut je u žigu izrađeni potpis njezina bivšeg vlasnika. Prije nego je dospjela u Sveučilišnu knjižnicu čitao ju je i čuvao VINKO PALUNKO.

Vinko Vincencije Palunko (1842.-1921.), rodom iz Šipanske Luke, u Split je došao 1904. po nalogu pape koji mu je dodijelio naslov rodiopolitskog biskupa. Bio je predavač, a od 1906. do 1908. i ravnatelj Nadbiskupskog sjemeništa. Kao uspješni vjerski pisac objavio je veći broj knjiga vjerskoga sadržaja.³⁰⁾ Vjerujemo da su Horacijeve pjesme bile sastavni dio njegove biblioteke. Dio tih knjiga koje je Palunko svojeručno potpisao čuva se i u Arheološkome muzeju.³¹⁾

Knjiga komedija P. A. Terentiusa, objavljena 1562. kod jednoga od najuglednijih europskih nakladnika toga vremena, Gryphiusa (k. br. 169, sign. R-564), ima dva natpisa o njezinu korištenju i upotrebi, HIC LIBER EST MEUS D(OMINIS) IOANNIS CUITANICH i AD USUM D(OMINIS) IOANNIS CUITANICH te datum DEUS 1676. LAUDE. Riječ je najvjerojatnije o bivšem vlasniku, koji potječe iz ugledne bračke obitelji, arhiepiskopu Ivanu Cvitaniću, koji je umro oko 1730. godine. Knjiga je u knjižnicu pristigla 1944. godine iz Gabinetto di lettura.

Poslije smrti Ivana Cvitanića, godine 1733. izvršen je između dvojice kandidata izbor novog arhiepiskopa. Žalbu je uputio neizabrani kandidat, Nikola Dujmović. Ovaj poljički plemić, doktor teologije i hvarski kanonik,³²⁾ po svoj prilici je jednom bio vlasnik knjige o geometriji i aritmetici F. Feliciana, tiskane u Veneciji 1561. godine (k. br. 69, sign. R-523). Na veoma oštećenim stranicama nazire se zapis HIC LIBER ES MEUS NICOLA DOJMICEI IN CIVITATE VETERI.

Čitamo imena još dvojice vlasnika knjige. Prvi od njih tvrdi EST LIJBRO DI MIJ MARCO DE MARINO RAGUSEO, drugi se samo potpisuje kao DOMINIC DUIMOVICH.

Naišli smo na još jednoga arhiđakona i biskupa koji je posjedovao knjige iz XVI. stoljeća.

U djelu I. M. Lucana *Civilis Belli*, tiskanoj 1520. godine u Montisferratumu (k. br. 101, sign. R-759) čitamo bilješku CAN(ONI)CI ARCHID(IACONI) DIDACI MANOLAE SPALATEN(SE). Splitsanin Didak Manola (1695.-1765.) izabran je za arhiđakona 1727. te je ostao na tome mjestu gotovo tri desetljeća, kada je 1755. imenovan za trogirskog biskupa. Tu dužnost obnašao je do kraja života. Zabilježen je i kao jedan od profesora i ravnatelja splitskoga Nadbiskupskoga sjemeništa u različitim razdobljima između 1720. i 1746. godine.³³⁾

Osoba s tako brojnim dužnostima po svoj je prilici također imala vlastitu knjižnicu. Uz Lucana znamo da je čitao i venecijansko izdanje Plutarhovih *Le Vite de gli hvomini illvstri Greci et Romani*.³⁴⁾

Na naslovnoj stranici djela iz teorije i prakse uzroka kriminalu autora Jacobusa Novellusa, tiskanoj 1552. godine (k. br. 127, sign. R-572), potpisan je, preko potpisa prethodnoga vlasnika knjige, ALEXANDRI THOMASEO i još jednom samo THOMASSEO. Vjerujemo da u Aleksandru Anti Tomaseu (1726.-1799./1800), splitskome kanoniku od 1767. do 1799. i juristu s postignutim doktoratom iz crkvenoga i građanskoga prava možemo tražiti osobu koju je knjiga navedenoga sadržaja mogla posebno zanimati.³⁵⁾ Knjigu je kao EX BIBLI(OTE)CA IO(ANNI)S MORMORI označio još jedan njezin vlasnik, a u Sveučilišnu knjižnicu ovo je djelo doneseno 1944. godine iz Gabinetto di lettura.

O bogatoj i iznimno vrijednoj biblioteci arheologa i povjesničara Franje Carrare (1812.-1854.) opširno je pisano. Pažljivo ju je opisao, posebno naglašavajući najvrjednije zbirke knjiga i rukopisa o Dalmaciji, Antonio Bajamonti, Carrarin biograf. I sam Carrara dao je brojne podatke o knjižnici, koju je dugo i strpljivo prikupljao, dobivši neke od publikacija na dar, među kojima i knjigu o govorništvu M.T. Cicerona, tiskanu kod Scotusa, u Veneciji 1546. godine (kat. br. 44, sign. R-755), na kojoj čitamo: IN SEGNO D'AMICIZIA CARLO KEMPTZ A FRANCESCO CARRARA. U Sveučilišnu knjižnicu knjiga je dospjela 1944. godine iz Gabinetto di lettura. Toj ustanovi ju je, sa svojim dijelom naslijeđene Carrarine ostavštine, darovao kanonik Petar Mangjer, dok su arhivalije završile u knjižnici Arheološkog muzeja i Kaptolskom arhivu gdje se i danas čuvaju.³⁶⁾

Knjiga *Le historie Vinitiane* (k. br. 158, sign. R-510) A. M. Sabellica tiskana je 1554. godine u gradu o čijoj povijesti govori. Knjižnica ju je dobila 1946., darom Štaba tadašnje mornarice. Prethodno se nalazila u antikvarijatu u Firenci, upisana pod inventarnim brojem, što saznajemo na temelju podataka s naljepnice ex-librisa LEONIS S. OLSCHKI.

Leon Samuel Olschki (1861.-1940.), rođen u Johannesburgu, bio je ugledni knjižar, nakladnik i antikvar. Osim u Firenci, poslove je razvio širom Italije, posebno u Veroni i Veneciji.³⁷⁾ U Italiju je došao 1886. godine, u vrijeme kada je tržište knjigama već bilo stabilizirano i uhodano. Tome su pridonijeli regulirani i objedinjeni podaci o knjižnoj produkciji preko tekuće nacionalne bibliografije od 1867. godine, zatim formiranje i djelovanje knjižarsko-tiskarsko-nakladničkih udruženja, za što su bili posebno zaslužni Giuseppe Pomba, koji je 1869. utemeljio Emporio librario, i Casimiro Bocca, koji je organizirao Società di Librai ed Editori, od 1871. preraslo u Associazione tipografico-libreria.³⁸⁾ Ta su udruženja bitno pridonijela rastu kvalitete knjižarsko-izdavačkih usluga na talijanskom tlu, kao i profiliranju uglednih nakladnika.

Olschki je posebnu pozornost obratio razvoju i širenju svojega antikvarijata u Firenci poslije 1897. godine, također i nakladništvu, osobito knjigama s područja filologije povijesti, umjetnosti te bibliografskim izdanjima i izdanjima iz povijesti knjižnica i knjižničarstva. Treba istaknuti njegove raširene i priznate kataloge i biltene antikvarnih publikacija kojih je objavio više od 200. Vjerojatno se i knjižnica Arheološkoga muzeja koristila ovim katalogima prilikom nabavljanja rarednih izdanja, kojih se danas, uz Sveučilišnu knjižnicu, može naći i u ovomu najstarijemu splitskom muzeju.

Na još jednoj knjizi iz XVI. stoljeća zamijetili smo ex-libris. Izradio ga je G. Provost Blondel iz Pariza. Unutar kruga s obiteljskim grbom postavio je natpis naručitelja: BIBLIOTHECQUE DE M. CH. SCHEFER. Lijepo otisnutom nalje-

pnicom ex-librisa Parižanin Charles Schefer (1820.-1898.) označio je svojom knjigu *L. de Vertheme Itinerario... ne lo Egipto ne la Suria ne la Arabia Deserta (e) Felice ne la Persia ne la India...*, objavljenu 1523. u Milanu (k. br. 57, sign. R-536). Bez sumnje, ova knjiga putopisa po zemljama Bliskoga i Dalekoga istoka morala je biti zanimljivo štivo glasovitome orijentalistu, posebno zainteresiranome za Perziju (od 1857. postao je profesor perzijskoga jezika na Pariškom sveučilištu), izdavaču povijesnih i zemljopisnih izdanja o tim zemljama i najzaslužnijem za utemeljenje i razvoj orijentalnih studija u Francuskoj.³⁹⁾

Knjigu je, puno prije Schefera, godine 1570. potpisao njegov sunarodnjak i njezin prethodni vlasnik riječima SUM RENNARDI CYSATI LUCERNENSIS PROTHOSCRIJBER 1570 16 OCTOBRIS.

Uz već spominjanog antikvara Olschkija, posredna je zasluga još jednoga antikvara što je fond knjiga iz XVI. stoljeća, premda malen, ipak raznolik i vrijedan.

Obogaćuje ga još jedno djelo našega Marka Marulića, *De Hvmilitate et Gloria Christi*, objavljeno u Veneciji, kod B. de Vitalibus 1519. godine (k. br. 110, sign. R-336). Isti je tiskar trinaest godina ranije objavio i Marulićevu *De institutione bene vivendi*.⁴⁰⁾ Knjiga *De Hvmilitate et Gloria Christi*, ilustrirana kvalitetnim drvorezima s prizorima iz Isusova života, kupljena je za knjižnicu godine 1929. Na još uvijek sačuvanoj omotnici u kojoj je knjiga poslana u današnju Sveučilišnu knjižnicu stoji natpis ANTIQUARIAT HANS ROTHSCILD, KOELN.

Sveučilišna knjižnica posjeduje manji fond knjiga iz XVI. stoljeća koje su bile objavljene kod uglednih europskih nakladnika, najčešće talijanskih, od kojih neki po kvaliteti svojih radova pripadaju samome vrhu onodobne tiskarsko-nakladničke produkcije. Apostrofiramo kuće Manuzio, Giunta, Sessa, Scotus, Gryphius, Plantinus, Fuggerus.

Po svom sadržaju fond je raznovrstan, s djelima grčkih i latinskih pisaca, ali i kasnijih, humanističkih i renesansnih autora s djelima iz teologije, filozofije, književnosti, povijesti, prava, medicine, zemljopisa, astronomije i sl. Posebnu vrijednost daju mu djela nacionalnih autora, Marka Marulića, Bernardina Splićanina i Nikole Tartaglie.

Neke od knjiga dobile su na značenju i time što su ih koristila i posjedovala neka, za našu ili europsku kulturnu povijest značajna imena. Dodatnu vrijednost zadobile su ukoliko se pokazalo da su bile dio kućnih knjižnica uglednih obitelji ili ako se pokazalo da se put takvih knjiga odvijao nasljeđivanjem ili darivanjem, unutar obitelji ili među prijateljima, često iz generacije u generaciju. Podsjetimo se još jednom obitelji Difnico i njihovih knjiga, ili Marca Antuna De Dominisa iz čije biblioteke od sada bilježimo dvije sačuvane knjige.

Ostao je i veći broj neprepoznatih osoba, bivših vlasnika knjiga, među kojima su, sudeći po prezimenima, neki od njih bili domaći ljudi. Ostavljamo nekom temeljitijem istraživanju da ustanovi koji je od brojnih splitskih Alujevića potpisao nekoliko knjiga, bez nadnevka ili drugih podataka o sebi kao PETRI HALUEUICH (knjige sa sign. R-506 i R-531) i kao PETRI ALUEUIH (knjiga sa sign. R-544)

Nismo imali podataka ni o osobama koje su potpisane kao nekadašnji vlasnici knjiga u zapisima SIMONIS CIGOLINI SUM. NUNC FRANCISCI BASELI (i) AD USUM SIMONIS CIGOLINI NUNC UERO FRANCISCI BASELLI, na knjizi sa sign. R-378. te na naslovnoj stranici knjige sa sign. R-1324., gdje se opet ponavlja potpis FRANCISCI BASELI, a na poledini publikacije i potpis MARIO BASSELLI.

Je li to bio Mate Gelić, isusovac, rođen u Omišu, a obrazovan u Collegio Illyrico u Loretu, župnik crkve sv. Justine u Veneciji i pisac proznih i lirskih djela, objavljivanih 60-ih i 80-ih godina 17. st. potpisan u jako precrtanom potpisu, na aldini kao MATTHEI GELICH,⁴¹⁾ možemo za sada samo nagađati, baš kao i o sljedećem vlasniku iste knjige, Ciceronove *De philosophia* (sign. R-573) koji je naznačio LIBER GEORGIJ CORIGLIANEI DONO HABIENS.

Natpis EX LIBRIS FRAS DOMINICI GEORGIJ na knjizi sa sign. R-554 uputio nas je do Dominika Đurđevića, franjevca, dok nas je natpis QUESTO LIBRO E DI ME MATTEO COVACICH na knjizi Marca Aurelija (sign. R-1351) doveo do Mate Kovačića, splitskog župnika. U Sveučilišnoj knjižnici neko-liko je knjiga s njegovim potpisom.

I potpisani MENGHICH MENGETHI (MENGETTI) (knjiga sa sign. R-519) bio je, po svemu sudeći, domaći čovjek.

Pretpostavljamo da nećemo pogriješiti ako osobu potpisanu kao (na knjizi sa sign. R-526) JOANNES MARIA DE ZANCHIS POSSIDET dovedemo u vezu sa zadarskom patricijskom obitelji De Zanchi koja se spominje u dokumentima od XVI. stoljeća. Obitelj je u XIX. stoljeću imala veliku i vrijednu obiteljsku knjižnicu koju je Cesare de Zanchi ustupio knjižnici Paravia pa se ona danas čuva u zadarskoj Znanstvenoj knjižnici.⁴²⁾

Ovaj rad je pokazao da su rijetke knjige iz XVI. stoljeće u bibliotečni fond pristizale na najrazličitije načine. Najveći dio u knjižnicu je dopremljen 1944. godine kao bivše vlasništvo talijanske kulturne udruge u Splitu, Gabinetto di lettura. Dio ih je pristigao ustupanjem knjižnice Arheološkoga muzeja 1951. godine, a nekoliko knjiga i darom Štaba tadašnje mornarice 1945. i 1946. godine. Dio knjiga pristigao je iz bivše Hrvatske knjižare 1949. godine.

Pokazalo se da nije bilo moguće imati dogovorenu, planiranu nabavnu politiku dopremanja knjiga u knjižnicu. Razlog je tome što su one na tržištu rijetkost, kao tužni ostatak nekoć bogatih obiteljskih knjižnica; drugi je razlog kronično

težak materijalni položaj knjižnica, koje i danas najčešće samo bespomoćno promatraju, bez mogućnosti da reagiraju kada se tržištu i ponudi neko vrijedno izdanje. Takva djela najčešće završavaju u privatnim antikvarijatima, ili na tržištu izvan zemlje, gdje im se uglavnom gubi daljni trag.

BILJEŠKE

- 1) D. Vrsalović: *Povijest otoka Brača*, Skupština općine Brač, Supetar, 1968, str. 202. A. Jutronić: *Naselja i porijeklo stanovništva na otoku Braču*, Zagreb 1950., str. 41.
- 2) D. Vrsalović: *o.c.*, str. 230. A. Jutronić: *o.c.*, str. 41. Š. Ljubić: *Dizionario biografico degli uomini illustri della Dalmazia*, Beč, Lehner (i) Zadar, Battara, 1856, str. 218
- 3) A. Zaninović: "Marulićeve knjige u dominikanskoj knjižnici u Splitu", *Zbornik Marka Marulića 1450-1950*, Zagreb, JAZU 1950, str. 299-310.
- 4) Š. Ljubić: "O Markantunu Dominisu Rabljaninu, historičko-kritičko izražavanje...", *Rad JAZU*, knj. X, Zagreb 1870, str. 1-159.
- 5) H. Morović: *Izbor iz djela*, Književni krug, Split, 1988, str. 131-137. H. Morović: "O biblioteci Markantuna De Dominisa", *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, Zagreb XXV/1981, br. 1-4, str. 177-187.
- 6) A(nđelka) S(tipčević)- D(espotović): "Bernardi, Jerolim," *Hrvatski biografski leksikon*, Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb, 1983, sv. 1, A-Bi, str. 699-700. Š. Ljubić: *Dizionario biografico...* str. 29.
- 7) H. Morović: *o.c.*, str. 135.
- 8) Na isti način nadbiskup je pisao inicijale svoga imena i prezimena, ali bez oznaka crkvene vlasti, i u Bibliji (k.br. 26, sign. R-529).
- 9) H. Morović, *o.c.*, str. 135.
- 10) Više je oblika prezimena ove obitelji: Difnik, Difnico, Diphnico, Difnicus, Divnić, Difnich, vidi: D. Kečkemet: Franjo Difnik i njegova Povijest kandijskog rata u Dalmaciji, u: *Franjo Difnik: Povijest kandijskog rata u Dalmaciji*, Split, Književni krug, 1986, str. 7-52. i str. 340.
- 11) P. Galić: *Katalog knjiga tiskanih u XVI. stoljeću, koje se čuvaju u zadarskoj Naučnoj biblioteci*, Zadar, Naučna biblioteka, 1987, str. 27-147, navodi I. K. Difnica kao vlasnika knjiga pod rednim brojevima: 153, 195, 198, 320, 479, 596, 634, 745, 718, 719, 775, 324, 340, 764, 342.
- 12) D. K. Stošić: *Galerija uglednih Šibenčana*, Tiskara Kačić, Šibenik, 1936, str. 21.
- 13) Š. Ljubić: *o.c.*, str. 70-73. R. A. Michieli-Vitturi: *Opuscoli. Saggio sopra Marcantonio De Dominis*, Dubrovnik, A. Martechini, 1811, str. 42.
- 14) H. Morović: *O biblioteci Markantuna De Dominisa*, str. 177-187.
- 15) Š. Ljubić: *O Markantunu Dominisu Rabljaninu ...*, str. 100.
- 16) M. Tomasović: *Marko Marulić Marul*, Zagreb, Zavod za znanost o književnosti Filozofskog fakulteta, 1989, str. 59.
- 17) *Ibid.*, str. 55.
- 18) U zadarskoj Znanstvenoj knjižnici čuvaju se knjige s njegovim potpisom. Vidi: P. Galić: *o.c.*, knjige pod rednim brojem 142, 143, 165, 200, 446, 702.
- 19) K. Stošić: *o.c.*, str. 20. D. Kečkemet: *o.c.*, str. 7-52. Š. Ljubić: *o. c.*, str. 106.
- 20) I. Perić: *Politički portreti iz prošlosti Dalmacije*, Split, Književni krug, 1990, str. 173-191.
- 21) J. Barić (i) Š. Jurišić: *Splitsko iverje 1882-1941*, Naučna biblioteka, Split, 1983, str. 25.22) I. Perić: *o.c.*, str. 173-191.
- 23) H. Morović: "Dušan Mangjer", *Kulturna baština*, Split III/1975, 3-4, str. 50-51.

- 24) *Hrvatski latinisti. Iz latiniteta 9-14. stoljeća*. Pisci 15. i 16. stoljeća, sv. I, Zagreb, Matica hrvatska (i) Zora, 1969, str. 34. M. R.(atković): Napomena u: *Ivan Gundulić II, Osman*, Zagreb, Matica hrvatska (i) Zora, 1962, str. 409-414.
- 25) J. Barić (i) Š. Jurišić: *o.c.*, str. 10-11.
- 26) H. Morović: *Izbor iz djela*, str. 181-183.
- 27) S. K(ovačić): Bakotić, Mate (Bakotić Mihić), *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 1. A-Bi, str. 371. F. Banfi: "L' istituzione della biblioteca pastriziana di Spalato. Rapporti epistolari tra Stefano Cosmi e Giovanni Pastrizio con speciale riferimento a Matteo Baccotich." *Archivio storico per la Dalmazia*, Rim, 14/1939,28, 163, str. 224-238.
- 28) H. Morović, *o.c.*, str. 138-144. D. Božić-Bužančić: *Privatni i društveni života Splita u osamnaestom stoljeću*. Zagreb, Školska knjiga, 1982, str. 145-150.
- 29) H. Morović: *o.c.*, str. 138-144
- 30) Š. Jurišić: *Jadransko iverje 1882-1941*, Split, 1985, str. 21. I. Ostojić: *Nadbiskupsko sjemenište u Splitu (1700-1970)*. Split, Nadbiskupsko sjemenište 1971, str. 110.
- 31) A. Duplančić: *Ex libris u biblioteci Arheološkog muzeja u Splitu*, Split, (Arheološki muzej) 1993, str. 9.
- 32) A. Jutronić: *o.c.*, str. ... D. Vrsalović: *o.c.*, str. 262.
- 33) I. Ostojić: *o.c.*, str. 22-113. I. Ostojić: *Metropolitanski kaptol u Splitu*, Zagreb, Kršćanska sadašnjost 1975, str. 193-194.
- 34) I. Šegvić-Belamarić i J. Belamarić: *Stare i rijetke knjige iz knjižnice Klasične gimnazije u Splitu. Bibliofilski prilog povijesti humanizma u Dalmaciji*, Split, I. gimnazija i Gl. povjerenstvo Državne uprave za zaštitu kulturne i prirodne baštine, Split, 1995, str. 113.
- 35) I. Ostojić: *Metropolitanski kaptol ...*, str. 295-296. (i) str. 298-299.
- 36) H. Morović: *o.c.*, str. 157-164.
- 37) *Grande dizionario enciclopedico*, sv. VIII, Torino, Unione tipografico, 1937, str. 81.
- 38) U. Dorini: *Breve storia del commercio librario*, Milano, A. Mondadori 1938, str. 119-147.
- 39) *Grande dizionario enciclopedico ...*, str. 81.
- 40) M. Tomasović: *o.c.*, str. 50.
- 41) A. Ciccarelli: *Opuscoli riguardanti la storia degli uomini illustri di Spalato, e di parecchi altri Dalmati ...* Dubrovnik, A. Martechini, 1811, str.42.
- 42) P. Galić: *Povijest zadarskih knjižnica*, Zagreb, Društvo bibliotekara Hrvatske, 1969, str. 72. i str. 129. A. de Benvenuti: *Storia di Zara dal 1797 al 1918*. Milano, Fratelli Bocca, (1953), II sv., str. 289-299.

Dubravka Dujmović

EX PROPRIETARI DEI LIBRI DEL XVI SECOLO DAL PATRIMONIO DELLA
BIBLIOTECA UNIVERSITARIA A SPLIT

Riassunto

Gli ex proprietari dei libri del XVI secolo curandosi nella Biblioteca universitaria a Split vengono identificati conforme alle firme autografe ai bolli, ex-libris e altri dati, e quando possibile viene indicato anche il passo dei libri dall'uno all'altro proprietario. Si vuole anche constatare se questi registrati o in un altro modo attribuiti libri una volta fossero parte delle biblioteche private, una volta estese e ricche appartenenti alle famiglie dalmate di riguardo.

Traduzione: Božidarka Ščerbe-Haupt